

Πώς επηρεάζουν οι περιφερειακές συγκρούσεις την εθνική μας ασφάλεια;

Η περίπτωση του πολέμου Ισραήλ – Χαμάς και οι κίνδυνοι κλιμάκωσης της σύγκρουσης

Θεοχαράκος Σπυρίδων

Μέντορας ΑΛΛΗΛΟΝ

Αξιωματικός Στρατού Ξηράς, φοιτητής Τμήματος Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας

[Spiros Theocharakos | LinkedIn](#)

Περίληψη

Σε ένα αλληλοεξαρτούμενο, παγκοσμιοποιημένο κόσμο, γεγονότα σε ένα κράτος είναι ικανά να προκαλέσουν αλυσιδωτές αντιδράσεις σε άλλα μέρη του κόσμου, με απρόβλεπτα αποτελέσματα. Το άρθρο θα επιχειρήσει να αναδείξει τους κινδύνους που αναδύονται από την κλιμάκωση του πολέμου στη Μέση Ανατολή για τη χώρα μας και την εθνική μας ασφάλεια. Ενδεικτικά θα γίνει αναφορά σε τομείς όπως η μετανάστευση, η ενεργειακή αστάθεια, ο οικονομικός αντίκτυπος, η στρατιωτική ασφάλεια και αβεβαιότητα, η πολιτική αστάθεια και τα διπλωματικά διλήμματα που ανακύπτουν.

Με την τεταμένη κατάσταση της σύρραξης στη Μέση Ανατολή ανάμεσα στο Ισραήλ και τη Χαμάς, έχουμε γίνει μάρτυρες ενός επικίνδυνου “γεωπολιτικού παιγνίου” με διαστάσεις ανθρωπιστικής κρίσης. Η απόφαση της κυβέρνησης Νετανιάχου για άνευ προηγουμένου κλιμάκωση της σύγκρουσης, με στρατιωτικές επιχειρήσεις μεγάλης κλίμακας στο έδαφος της Γάζας, έχει πυροδοτήσει την αντίδραση της διεθνούς κοινότητας, που σπεύδει να καταδικάσει ή να υπερασπιστεί τη μια ή την άλλη πλευρά. Παραδοσιακά προπύργιο της Δύσης στη Μέση Ανατολή, το Ισραήλ διατηρεί αμφιλεγόμενα την υποστήριξη της κυβέρνησης των Η.Π.Α., παρόλο που η τελευταία ασκεί πιέσεις για αποκλιμάκωση. Στον αντίποδα, ανοιχτά κατά των ενεργειών του Τελ Αβίβ τάσσεται η πλειονότητα των Μουσουλμανικών κρατών της περιοχής, με εξέχον το Ιράν και τις υποστηριζόμενες από αυτό παραστρατιωτικές οργανώσεις του σε άλλα κράτη.

Καθώς η κατάσταση ολοένα και κλιμακώνεται, το Ισραήλ περιχαράκωνεται σθεναρά σε μια στρατηγική εξόντωσης του αντιπάλου, χωρίς υπολογισμό των συνεπειών της “επόμενης ημέρας” του πολέμου. Με φρούδες ελπίδες εξεύρεσης μιας κοινά αποδεκτής

λύσης, είναι εύλογο, πλέον, να αναρωτιόμαστε για τις συνέπειες αυτής της νέας τάξης πραγμάτων στη Μέση Ανατολή για τον υπόλοιπο κόσμο. Η μελέτη, επομένως, των χαρακτηριστικών που διαθέτει ένας περιφερειακός πόλεμος, όπως αυτός στη Μέση Ανατολή, είναι ικανή να μας προσφέρει μια ρεαλιστική πρόγνωση των γεγονότων τα οποία θα κληθούμε να αντιμετωπίσουμε ως ελληνισμός.

Το παράδειγμα της Μέσης Ανατολής είναι διαβόητο στο θέμα της συνύπαρξης πληθυσμών με διαφορετικές θρησκευτικές πεποιθήσεις. Η μισαλλοδοξία και η εργαλειοποίηση της πίστης έχουν εδραιώσει εχθρικό κλίμα στις διακρατικές σχέσεις και στις σχέσεις των τοπικών κοινοτήτων. Σε παρόμοιο πλαίσιο, οι εθνοτικοί διαχωρισμοί έχουν αποτελέσει γόνιμο έδαφος για ριζοσπαστικές ιδεολογίες και εξτρεμιστικές ομάδες. Αυτές οι ομάδες μπορεί να επιδιώξουν να επεκτείνουν την επιρροή τους πέρα από τα σύνορα, συνιστώντας άμεση απειλή για την ασφάλεια των γειτονικών χωρών μέσω της τρομοκρατίας. Ο πόλεμος έρχεται να διαιωνίσει αυτή την κατάσταση, με τον κίνδυνο εξάπλωσης των φαινομένων αυτών στα γειτονικά κράτη. Ως επακόλουθο, τα κράτη μπορεί να οδηγηθούν σε αναταραχές στο εσωτερικό τους, διακοινοτική βία και προκλήσεις για τη συνοχή και τη διακυβέρνησή τους.

Δεν αποτελεί έκπληξη ότι η μετανάστευση πληθυσμών συνιστά τον κυριότερο άμεσο αντίκτυπο κάθε εμπόλεμης σύγκρουσης. Καθώς η επιτυχία εν πολλοίς καθορίζεται από τον έλεγχο εδάφους και κατοικημένων περιοχών, οι αντιμαχόμενοι θέτουν ως προτεραιότητα τον έλεγχο αυτών με δραματικές, συνήθως, επιπτώσεις στην ασφάλεια του τοπικού πληθυσμού. Αυτό με τη σειρά του οδηγεί σε μετατόπιση πληθυσμών, προσφυγικές ροές και εξάπλωση φαινομένων βίας. Το γενικότερο κλίμα αστάθειας έχει την τάση να διαχέεται στις γύρω περιοχές, απειλώντας την ασφάλεια και τη σταθερότητά τους.

Σε οικονομικό επίπεδο, οι ένοπλες συγκρούσεις προκαλούν άμεσες και έμμεσες συνέπειες τόσο στα εμπόλεμα μέρη, όσο και στη διεθνή κοινότητα. Η παγκοσμιοποίηση του εμπορίου καθίσταται εφικτή αν και εφόσον οι εμπορικές οδοί διατηρούνται ανοιχτές, ασφαλείς και με επαρκείς υποδομές. Δυστυχώς, η αστάθεια που έπεται ενός πολέμου προκαλεί αλλαγές στην παγκόσμια εμπορική δραστηριότητα, ενώ οι επενδύσεις στα ίδια τα εμπόλεμα μέρη κρίνονται ως υψηλού ρίσκου. Η οικονομία των περιοχών αυτών πλήττεται, με τις επιπτώσεις να κυμαίνονται από απώλεια εσόδων έως αυξημένα έξοδα που απαιτούνται για τη διαχείριση των συνεπειών της σύγκρουσης. Η διεθνής κοινότητα επιβαρύνεται επίσης, με αυξημένο κόστος που οφείλεται στις αλλαγές των εμπορικών δρομολογίων, την αδυναμία εισαγωγών και εξαγωγών προς και από τα εμπόλεμα κράτη και τη μείωση του διεθνούς ανταγωνισμού, που προκύπτει από το μοντέλο της οικονομίας της αγοράς που επικρατεί.

Στον ενεργειακό τομέα, οι τιμές του πετρελαίου και του φυσικού αερίου επηρεάζονται, ως γνωστόν, από τις εκάστοτε διεθνείς προκλήσεις. Στην περίπτωση της Μέσης Ανατολής, τυχάνει να συγκεντρώνονται τεράστια ποσοστά της παγκόσμιας παραγωγής, με άμεσο αντίκτυπο στις παγκόσμιες τιμές της ενέργειας και κατ'

επέκταση των καταναλωτικών αγαθών και υπηρεσιών. Οι διαδρομές δε των αγωγών μεταφοράς είναι κρίσιμης σημασίας για το τελικό κόστος της ενέργειας. Η αστάθεια μιας σύρραξης εκτοξεύει το κόστος της ενέργειας, καθώς περιορίζεται η προσφορά της, ενώ αναζητούνται νέες, ασφαλέστερες οδοί για να καλύψουν την ολοένα και αυξανόμενη ζήτηση.

Η πολιτική δεν θα μπορούσε, σαφώς, να λείπει από το κάδρο, καθώς στη σύγχρονη εποχή, περισσότερο ίσως από ποτέ, οι διεθνείς σχέσεις κυριαρχούνται από πολιτικές συμμαχίες και "παιχνίδια συμφερόντων". Υπό αυτό το πρίσμα, οι πολεμικές συγκρούσεις προκαλούν ρωγμές στα θεμέλια των διμερών σχέσεων, με τα κράτη να αναγκάζονται, πολλές φορές, να πάρουν θέση ή να ακολουθήσουν περίπλοκες πολιτικές, που μπορεί να επηρεάσουν τα συμφέροντα και τις συμμαχίες τους, με αρνητικό αντίκτυπο στην εθνική τους ασφάλεια.

Απόρροια των όσων αναφέρθηκαν είναι η ενδεχόμενη στρατιωτική εμπλοκή τρίτων μερών. Λόγοι εθνικής ασφάλειας ή ενδυνάμωσης του εκάστοτε κυβερνήτορα καθεστώς οδηγούν τα τρίτα κράτη σε στρατιωτική στήριξη μιας εμπόλεμης παράταξης. Αυτό συμβαίνει με απώτερο σκοπό την προστασία των συμφερόντων τους και την πρόσβαση σε ζωτικούς πόρους, όπως το έδαφος, η πρόσβαση στη θάλασσα, η ενέργεια και οι φυσικοί πόροι. Η στήριξη μπορεί να είναι έμμεση, με τη μορφή, για παράδειγμα, στρατιωτικού εξοπλισμού, ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, ιματισμού και χρηματικού κεφαλαίου, ή και άμεση, με πλήρους κλίμακας στρατιωτική εμπλοκή στο πλευρό του υποστηριζόμενου μέρους.

Η Ελλάδα και η Κύπρος τοποθετούνται γεωγραφικά στην "ευρύτερη γειτονιά" της Μέσης Ανατολής. Ως εκ τούτου επηρεάζονται ποικιλοτρόπως από τα τεκταινόμενα της περιοχής. Ας μην ξεχνάμε ότι αμφότερες διαθέτουν εκτενείς ακτογραμμές και θαλάσσια σύνορα σε σχετικά μικρή απόσταση από τις ακτές της Συρίας, του Λιβάνου, του Ισραήλ και της Λωρίδας της Γάζας. Ως οι εγγύτερες σε απόσταση από τη Μέση Ανατολή ευρωπαϊκές χώρες, είναι εύλογο να πρωτοστατούν στη χάραξη της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης γύρω από την περιοχή. Η αστάθεια που επικρατεί στη Μέση Ανατολή, είναι ικανή να οδηγήσει στην εξάπλωση εξτρεμιστικών και παραστρατιωτικών ομάδων, οι οποίες θα στραφούν όχι μόνο κατά του Ισραήλ, αλλά και κατά των κρατών που δείχνουν ανοχή και στήριξη στην πολιτική του, όπως η πλειονότητα των χωρών της Δύσης.

Η συνύπαρξη των λαών της Μέσης Ανατολής δεν ήταν ποτέ ειρηνική. Όμως κανένας λαός δεν επιθυμεί εγγενώς τη σύγκρουση. Η ειρήνη στην περιοχή υποδαυλίζεται συνεχώς από πολιτικές που επιτάσσουν οι ελίτ πολιτικού, θρησκευτικού και στρατιωτικού φάσματος. Η πρόσφατη σύγκρουση μεταξύ Ισραήλ και Χαμάς και η εξέλιξή της, έχει εκτροχιάσει την ελπίδα για μια μακροπρόθεσμη, βιώσιμη συνύπαρξη των λαών. Και παρόλο που η περιοχή βρίσκεται στο επίκεντρο της προσοχής των ισχυρών διεθνών δρώντων, δεν παρατηρούμε δυναμικές παρεμβάσεις για αποκλιμάκωση της σύγκρουσης. Καθίσταται, επομένως, επιτακτική η υιοθέτηση εθνικής στρατηγικής, με γνώμονα το διεθνές δίκαιο, για την υπεράσπιση των εθνικών μας συμφερόντων

σε αυτό το νέο, δυναμικό, διεθνές πλαίσιο που σχηματίζεται.

Ενδεικτικές Πηγές

- Indyk, M. (2021). *Master of the game: Henry Kissinger and the Art of Middle East Diplomacy*. Knopf.
- El-Baghdadi, I., & Gatnash, A. (2021). *The Middle East Crisis Factory: Tyranny, Resilience and Resistance*. Oxford University Press.
- Von Clausewitz, C. (2008). *On war*. Princeton University Press.
- Walzer, M. (2015). *Just and unjust wars: A Moral Argument with Historical Illustrations*. Hachette UK.
- Iklé, F. C. (2005). *Every war must end*. Columbia University Press.

